

Korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelma

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/3884/2020

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää lausuntoanne selvityshenkilö, erityisasiantuntija Tapio Kosusen laatimasta luonnoksesta korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelmaksi.

Saavutettavuussuunnitelmaluonnoksessa esitetään valtakunnalliset tavoitteet korkeakoulutuksen ja korkeakoulun saavutettavuuden edistämiseksi. Esitettyjen tavoitteiden ja suuntaviivojen pohjalta korkeakoulut valmistelisivat omat saavutettavuussuunnitelmansa, joissa opiskelijoiden moninaisuus ja korkeakoulutuksessa aliedustetut ryhmät otetaan huomioon. Saavutettavuuden edistäminen kirjattaisiin yliopisto- ja ammattikorkeakoululakeihin ja saavutettavuussuunnitelmien toteutumista tarkasteltaisiin ja arvioitaisiin osana korkeakoulujen ohjausprosessia ja laatujärjestelmiä. Lisäksi ehdotetaan perustettavaksi korkeakoulutuksen saavutettavuusfoorumi mahdollistamaan korkeakoulujen, sidosryhmien, tutkijoiden ja eri koulutusasteiden edustajien säännöllinen keskustelu saavutettavuuskysymysten edistämisestä. Foorumi tarkastelisi saavutettavuuden edistämistä koko koulutuspolulla - erityisesti koulutuksen nivelvaiheissa - varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen ja sieltä työelämään siirtymiseen saakka. Foorumin tehtäväksi annettaisiin korkeakoulutuksen saavutettavuuden toimenpideohjelman laatiminen valtakunnallisten tavoitteiden ja linjausten pohjalta.

Invalidiliitto on antanut kommenttinsa saavutettavuussuunnitelmasta Lausuntopalvelu.fi -palvelussa.

Invalidiliiton kommentit korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelman luvussa 9 esitettyihin tavoitteisiin

Tavoite 1. Opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee korkeakoulutuksen saavutettavuutta koskevat säännökset yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin.

- Yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin lisätään korkeakouluille velvoite edistää korkeakoulutuksen saavutettavuutta.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita.

Tavoite 2. Korkeakoulut laativat omat saavutettavuussuunnitelmansa

- Korkeakoulut laativat vuoden 2022 loppuun mennessä kansallisia korkeakoulutuksen saavutettavuuslinjauksia ja –tavoitteita hyödyntäen omat saavutettavuussuunnitelmansa, joilla edistetään moninaisuutta henkilöstön rekrytoinnissa sekä vahvistetaan opiskelijoiden, ja erityisesti korkeakoulutuksessa aliedustettuihin ja vähemmistöryhmiin kuuluvien opiskelijoiden pääsyä korkeakoulutukseen sekä heidän opinnoissa edistymistään ja työllistymistään.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita

Tavoite 3. Opetus- ja kulttuuriministeriö kytkee korkeakoulujen saavutettavuussuunnitelmat osaksi korkeakoulujen tulosohjausta ja laadun arviointia

- Korkeakoulujen saavutettavuussuunnitelmien toteutumista seurataan ja arvioidaan osana korkeakoulujen tavoite- ja tulosohjausta sekä sisäistä ja ulkoista laadun ja laatujärjestelmien arviointia. Resursointitarpeet ja –tavat arvioidaan korkeakoulujen rahoitusmallien päivittämisen yhteydessä.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita

Tavoite 4. Opetus- ja kulttuuriministeriö tuottaa korkeakouluopiskelijoiden taustoista yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa korkeakoulutuksen ja korkeakoulun saavutettavuutta koskevan tietopohjan vahvistamiseksi opetushallinnon tilastopalvelu Vipusen tietokantaan indikaattorit, jotka mahdollistavat saavutettavuuden edistymisen säännöllisen seurannan.

- Opetus- ja kulttuuriministeriö kokoaa määrävuosin korkeakoulutuksen tila – katsauksen, jossa kuvataan myös saavutettavuuden tila.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Lisähuomio: Tällä hetkellä vammaisten korkeakouluopiskelijoiden tilanteesta tai määrästä on vaikea saada tietoja. On kannatettavaa, jos tilanteeseen löydetään ratkaisu, millä voidaan seurata vammaisten opiskelijoiden määrää, opiskeluolosuhteita ja opintojen etenemistä. Olisi tärkeää saada tietoa niistä tekijöistä, joilla on vaikutuksia opintojen etenemiseen tai mahdolliseen keskeytykseen.

Tavoite 5. Opetus- ja kulttuuriministeriö perustaa korkeakoulutuksen saavutettavuusfoorumin korkeakoulutuksen saavutettavuuden edistämiseksi ja jatkuvan, yhteistyössä tapahtuvan kehittämisen mahdollistamiseksi. Foorumi toimii tutkijoiden ja muiden keskeisten toimijoiden kohtaustapaikkana ja alustana tutkimustulosten, kokemusten ja hyvien käytäntöjen keskinäiselle jakamiselle. Foorumi laatii korkeakoulutuksen saavutettavuuden kansallisen toimenpideohjelman ja tukee korkeakouluja niiden saavutettavuussuunnitelmatyössä.

- Foorumin toimintaan kutsutaan korkeakoulutuksen ja tutkimuksen sekä keskeisten sidosryhmien edustajien lisäksi muiden koulutusasteiden edustajat. Näin varmistetaan koulutuksen saavutettavuuden tarkastelu koko opintopolun ajan ja erityisesti koulutusvalinnoissa peruskoulusta toisen asteen koulutukseen ja toiselta asteen koulutuksesta korkeakoulutukseen siirryttäessä. Lisäksi korkeakoulut edistävät korkeakoulutuksen saavutettavuutta muussa verkostomaisessa yhteistyössä, nimeävät koordinaattorit saavutettavuussuunnitelman toteutukseen ja toteuttavat saavutettavuussuunnitelmiansa pohjalta systemaattisesti hyviä käytäntöjä.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Lisähuomio: Perustettavassa foorumissa on huomioitava YK:n vammaissopimus ja sen osallistamisvelvoite. Vammaisyleissopimuksen mukaisesti vammaiset henkilöt tulee osallistaa kaikkeen heitä koskevaan päätöksentekoon. Osallistamisvelvoitteen ja sitä tarkentavan yleiskommentin (*General Comment 7: Article 4.3 and 33.3: Participation with persons with disabilities in the implementation and monitoring of the Convention*) mukaisesti osallistamisen on oltava jatkuvaa ja vammaisjärjestöjen näkemykset on aidosti huomioitava valmistelussa. Osallistaminen on ulotettava kaikkiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin ja muihin toimiin, jotka voivat suoraan tai välillisesti vaikuttaa vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumiseen.

Tavoite 6. Koulutus- ja osaamistasoa nostetaan

- Vuonna 2030 vähintään 50 prosenttia nuorista aikuisista suorittaa korkeakoulututkinnon. Tavoitteen saavuttamiseksi aloittajien määrää korkeakoulutuksessa lisätään vuoteen 2030 saakka. Lisäaloituspaikat suunnataan painotetusti niille aloille ja alueille, joilla on koulutuskysyntää ja joilta työllistytään hyvin, kuitenkin huomioiden joustavuus suhteessa kysynnän ja työmarkkinoiden muutoksiin.
- Ylisukupolvisen korkeakoulutuksen periytyvyyden vaikutuksia pienennetään lisäämällä korkeakoulutuksen tarjontaa ja kohdentamalla aloituspaikkoja erityisesti niille yliopistojen hyvin työllistäville aloille (lääketiede, oikeustiede), joilla perhetaustan vaikutus kouluttautumiseen on suuri. Korkeakoulut panostavat oppimisen laadun jatkuvaan kehittämiseen ja kaikkien opiskelijoiden geneeristen taitojen oppimista tuetaan tavoitteellisesti.
- Suomen- ja ruotsinkielistä koulutusta kehitetään yhtäaikaaisesti tavoitteena yhdenvertaisten opiskelumahdollisuuksien ja tasa-arvoisen ja laadukkaan koulutuksen edistäminen.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita

Tavoite 7. Korkeakoulujen toimintamalleja ja -rakenteita uudistetaan.

- Korkeakoulut toteuttavat vuoteen 2030 mennessä yhteisen visionsa mukaisen *yhtenäisen digitaalisen palveluympäristön*. Korkeakoulut tarjoavat yhteisen, saavutettavan digiopintotarjonnan, jota oppija voi hyödyntää koulutustaustasta, työmarkkina-asetusta tai koulutusasteesta riippumatta, molemmilla kansalliskielillä. Kokonaisuus perustuu jaettuun tietoon ja se avaa oppimisen kansalliset tietovarannot ihmisten ja yhteiskunnan käyttöön. Tiedolla johtamisen avulla kehitetään jatkuvasti pedagogisia ratkaisuja ja uudistetaan korkeakoulujen toimintatapoja ja -malleja.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö uudistaa korkeakoulujen koulutusvastuiden säätelyä.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita

Tavoite 8. Opettajankoulutuksissa huomioidaan entistä paremmin saavutettavuuteen, tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvät kysymykset.

- Korkeakoulut kehittävät opettajankoulutusten valintoja niin, että opettajankoulutukseen on mahdollista hakeutua moninaisilla taustoilla.
- Korkeakoulut kehittävät opettajankoulutusten opetussuunnitelmia, tavoitteita ja sisältöjä niin, että niissä huomioidaan entistä paremmin kieli- ja kulttuuritietoiseen opetukseen, monikielisyyteen sekä erilaisten oppijoiden kohtaamiseen liittyvä osaaminen.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Lisähuomio: Invalidiliitossa on kiinnitetty huomiota, että opettajien ja ohjaajien osaamisessa suhteessa vammaisuuteen on kehitettävää. Ymmärryksen lisääminen vammaisuuden moninaisuudesta on koko yhteiskunnassa tarpeellista, mutta erityisesti opettajankoulutuksessa. Myös yhdenvertaisuuden käsitteen ymmärtäminen vaatii lisäkoulutusta. Vammaisjärjestöjen osaaminen ja koulutukset ovat korkeakoulujen käytettävissä.

Tavoite 9. Uudistetaan korkeakoulujen ja oppilaitosten nykyistä työikäisille kohdennettavaa koulutustarjontaa työelämän ja korkeakoulujen välisenä yhteistyönä.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita

Tavoite 10. Luodaan uusia, joustavia, lyhytkestoisia, räätälöityjä ja työelämän tarpeisiin vastaavia koulutuspalveluita.

- Tällaisia ovat eri koulutusasteiden ja -sektoreiden sisältöjä yhdistävät kokonaisuudet, työn muutoksesta tai innovaatioista aiheutuvat uudet osaamissisällöt, joita ei ole tutkinnoissa tai joita ei ole edes tarkoituksenmukaista sisällyttää tutkintoihin sekä työssä olevien tarpeisiin vastaavat toteutukset, joiden avulla osaamistaan voi uudistaa ennakoivasti. Koulustarjonta ja muut palvelut ovat avoimia työikäiselle väestölle ml. työlliset, työttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat. Varmistetaan riittävä tarjonta suomen- ja ruotsinkielellä.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Lisähuomio: Näitä koulutuspalveluja luotaessa on huomioitava YK:n vammaisyleissopimuksen mukaisesti vammaiset henkilöt.

Tavoite 11. Saavutettavuutta edistetään aktiivisesti ja suunnitelmallisesti osana korkeakoulun strategiaa

- Saavutettavuuden toteutumista arvioidaan osana korkeakoulun laatujärjestelmää.
- Korkeakoulu osallistuu aktiivisesti valtakunnalliseen verkostoyhteistyöhön saavutettavuuden, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita.

Tavoite 12. Korkeakoulun saavutettavuussuunnitelman toteutumista arvioidaan säännöllisesti

- Korkeakoulu toteuttaa saavutettavuuden kehittämiseksi tilannekartoituksen.
- Korkeakoulun saavutettavuussuunnitelma sisältää tavoitteet sekä tarvittavien toimenpiteiden toteuttamisaikataulun, -vastuut ja -resurssit.
- Korkeakoulu nimeää saavutettavuuden toteuttamista koordinoivan henkilön tai tahon.
- Korkeakoulussa kerätään saavutettavuuden toteutumista koskevaa palautetta ja sen toteutumista arvioidaan säännöllisesti sekä tunnistetaan vahvuudet ja kehittämiskohteet.
- Saavutettavuuden toteutumisesta ja kehittämisestä tiedotetaan säännöllisesti korkeakouluyhteisössä.

- Korkeakoulun saavutettavuus ja yhdenvertaisuus ovat osa korkeakoulun viestintää ja markkinointia.
- Korkeakoulun toimijat edistävät saavutettavuutta kansallisissa ja kansainvälisissä yhteyksissä.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita.

Tavoite 13. Saavutettavuus otetaan huomioon korkeakoulun hankinnoissa ja tuotekehityksessä

- Saavutettavuus otetaan huomioon uusien tuotteiden ja palvelujen kehittämisessä ja hankinnoissa sekä hankintaohjeissa.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Lisähuomio: Hankinnoilla voi edistää myös muutoin vammaisten ihmisten yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa painottamalla soveltuvissa hankinnoissa esteettömyyttä ja edellyttämällä palveluntuottajalta heikommassa työmarkkina-
asemassa olevien työllistämistä. Viittaamme kansalliseen julkisten hankintojen strategiaan 2020

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162418/Kansallinen%20julkisten%20hankintojen%20strategia.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tavoite 14. Korkeakouluyhteisössä toimivien saavutettavuusosaamista kehitetään suunnitelmallisesti

- Johdon koulutukseen sisältyy eettinen johtaminen ja yhdenvertaisuuden ja saavutettavuuden edistäminen korkeakouluyhteisössä.
- Henkilöstön saavutettavuusosaamista kehitetään suunnitelmallisesti: henkilöstö saa koulutusta, ohjausta ja tukea saavutettavuuden toteuttamiseksi ja edistämiseksi ja uudet työntekijät perehdytetään korkeakoulun saavutettavuussuunnitelmaan.
- Saavutettavuuden toteuttaminen sisältyy henkilöstön työtehtävien kuvauksiin ja resursointiin.
- Opiskelijoille järjestetään koulutusta saavutettavuudesta.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Lisähuomio: Saavutettavuuteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä koulutuksia voi toteuttaa myös yhdessä vammaisjärjestöjen kanssa.

Tavoite 15. Opiskelijat ja henkilöstö osallistuvat korkeakoulun toiminnan ja saavutettavuuden suunnitteluun ja kehittämiseen

- Opiskelijoiden ja henkilöstön osallistaminen korkeakoulun strategioiden laadintaan sekä saavutettavuus-, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitteluun ja opetussuunnitelmien laadintaan on kirjattu laatujärjestelmäasiakirjoihin ja muihin relevantteihin toimintaa ohjaaviin asiakirjoihin.
- Korkeakoulu varmistaa, että opiskelijoiden ja henkilöstön moninaisuus toteutuu työryhmissä ja asioiden valmistelussa.
- Opiskelijoiden ja henkilöstön osallistumista ja moninaisuuden toteutumista päätöksenteossa arvioidaan säännöllisesti.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita

Tavoite 16. Korkeakoulu edistää hyvinvointia ja avointa vuorovaikutusta: korkeakoulu on syrjinnästä, häirinnästä ja rasismista vapaa opiskelu- ja työpaikka

- Korkeakoulun johto edistää saavutettavuuden, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteuttamista.
- Korkeakoulu panostaa opiskelijoiden opiskelukykyä edistäviin toimenpiteisiin ja ohjauksen palveluihin opiskelijoiden hyvinvoinnin lisäämiseksi.
- Korkeakoululla on selkeä toimintamalli ja ohjeisto häirinnän ja epäasiallisen käyttäytymisen ehkäisemiseksi ja poistamiseksi.
- Korkeakoulu toimii aktiivisesti rasismien kitkemiseksi: korkeakoulu on rasismista vapaa opiskelu- ja työpaikka.
- Korkeakoululla on menettelytavat ja yhteystahot syrjimyksen, epäasiallisen käytöksen ja kiusaamisen ehkäisyyn ja tieto niistä on helposti löydettävissä.
- Hyvinvoinnin ja vuorovaikutuksen toteutumista korkeakoulussa arvioidaan systemaattisesti opiskelija- ja henkilöstökyselyillä.
- Korkeakoulu vahvistaa häirintäyhdyshenkilötoimintaa yhdessä Suomen opiskelijakuntien liiton ja Suomen ylioppilaskuntien liiton kanssa.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita.

Tavoite 17. Opetus- ja toteutussuunnitelmissa otetaan huomioon opetuksen ja oppimisen saavutettavuus

- Opetussuunnitelmien laatimiseen osallistuu saavutettavuuteen sekä erilaisuuden kohtaamiseen (integroiva ja inklusiivinen pedagogiikka) perehtyneitä henkilöitä.
- Opetus- ja toteutussuunnitelmissa on esitetty periaatteet ja käytännöt opetuksen, opiskelun ja arvioinnin yhdenvertaisuuden ja saavutettavuuden toteuttamiseksi.
- Korkeakoulututkintojen osaamistavoitteissa kiinnitetään erityistä huomiota kansainvälisyys- ja monikulttuurisuusosaamisen kehittämiseen.
- Yhdenvertaisuuden ja saavutettavuuden toteutumista opetussuunnitelmissa, oppimateriaaleissa, opetuksessa, opiskelussa ja arvioinnissa arvioidaan systemaattisesti/säännöllisesti opiskelijapalautteen avulla ja tulokset hyödynnetään opetuksen kehittämisessä.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Lisähuomio: Yhdenvertaisuuslain mukaiset kohtuulliset mukautukset vammaisille henkilöille tarkoittavat tapauskohtaisia ja yksilöllisiä mukautuksia.

Opetussuunnitelmia tehdessä on hyvä painottaa sitä, että ennalta määritellyt erityisjärjestelyt eivät välttämättä ole riittäviä ja tällöin kyseeseen tulevat yksilölliset ja tapauskohtaiset mukautukset.

Tavoite 18. Opiskelijoiden yksilölliset tarpeet otetaan huomioon henkilökohtaisessa opintosuunnitelmassa (HOPS) ja opiskelijoita tuetaan opiskelussa

- Korkeakoulun HOPS-käytännöt ottavat huomioon saavutettavuuden ja yksilölliset järjestelyt.
- Korkeakoululla on toimintamallit ohjauksen antamiseen opintojen eri vaiheissa.
- Opiskelijoiden opintojen etenemisestä kerätään systemaattisesti tietoa ja sitä hyödynnetään osana laatu järjestelmää.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Lisähuomio: Yhdenvertaisuuslain mukaiset kohtuulliset mukautukset vammaisille henkilöille tarkoittavat tapauskohtaisia ja yksilöllisiä mukautuksia. Ennalta oppilaitoksessa sovitut erityisjärjestelyt eivät aina ole riittäviä, koska vammaisuus ilmenee hyvin moninaisin tavoin.

Tavoite 19. Opetus- ja ohjaushenkilöstö osaa ottaa huomioon opiskelijoiden moninaisuuden ohjauksessa, opetuksessa ja osallisuuden tukemisessa

- Korkeakoulut lisäävät korkeakoulupedagogisella ja muulla henkilöstökoulutuksella systemaattisesti opetus- ja tukipalveluhenkilöstönsä osaamista eri opiskelijaryhmien erityistarpeiden tunnistamiseksi ja tukemiseksi sekä saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.
- Korkeakoulupedagogisessa ja muussa henkilöstökoulutuksessa kiinnitetään huomiota kieli- ja kulttuuritietoiseen opetukseen ja ohjaukseen ja moninaisten oppijoiden kohtaamiseen liittyvän osaamisen vahvistamiseen.
- Henkilöstön käytössä on tukea tai tukihenkilöitä opetuksen ja ohjauksen saavutettavuuden kehittämiseksi.
- Henkilöstökyselyillä kerätään palautetta saavutettavuuden toteuttamisesta ja siihen saadusta tuesta ja koulutuksesta.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Lisähuomio: Vammaisjärjestöissä kertynyttä kokemusta ja osaamista voi hyödyntää henkilöstön koulutuksissa. Esimerkiksi ohjaajille tietoa on hyödynnettävissä sivustolla esteettätöihin.fi, joka on kehitetty vammaisjärjestöjen ja korkeakoulujen yhteishankkeessa.

Tavoite 20. Opiskelija saa tarvitsemansa tuen ja ohjauksen, yksilöllisiä järjestelyjä ja hyvinvointia tukevia palveluita kaikissa opintojen vaiheissa.

- Korkeakoulussa on saavutettavuuteen ja erilaisuuden kohtaamiseen (inklusiivinen ja integroiva pedagogiikka) perehtynyt henkilöstö, joka tukee opiskelijaa opintojen suunnittelussa
- Korkeakoulun toimintatavat ja käytännöt opiskeluvaikeuksien ja -taitojen kehittämisessä ottavat huomioon opiskelijoiden moninaisuuden.
- Korkeakoululla on oppimisen ja hyvinvoinnin tuki- ja ohjauskäytännöt sekä nimetyt vastuhenkilöt tai -tahot sekä yhteistyökäytännöt opiskelijoiden oppimisvaikeuksien, vaikeiden elämäntilanteiden ja psyko-sosiaalisten haasteiden varalle (esim. erityispedagogiikan asiantuntijat, opintopsykologit, saavutettavuuden asiantuntijat, yhteistyö korkeakoulun ulkopuolisten tahojen kanssa).
- Korkeakoulu arvioi yhdessä opiskelijan kanssa ohjauksen ja tuen toteutumista.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita

Tavoite 21. Opiskelijan oikeus yksilöllisiin opiskelujärjestelyihin ja laadukkaaseen opetukseen toteutetaan

- Korkeakoulussa on ohjeet ja käytännöt yksilöllisten opiskelujärjestelyjen hakemiseen ja toteutukseen. Mahdollisuudesta yksilöllisiin opiskelujärjestelyihin kerrotaan heti opintojen alussa.
- Yksilöllisten opiskelujärjestelyjen toteutumista tukevat ja varmistavat eri yksiköissä asiantuntevat vastuhenkilöt.
- Yksilöllisten opiskelujärjestelyjen toteutumista arvioidaan säännöllisesti.
- Opiskelijoilla on mahdollisuus tehdä valitus, mikäli yksilölliset järjestelyt eivät toteudu suunnitellulla tavalla.
- Henkilöstön osaamista yksilöllisten järjestelyjen toteuttamisessa arvioidaan ja kehitetään systemaattisesti.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Lisähuomio: Yhdenvertaisuuslain mukaiset kohtuulliset mukautukset vammaisille henkilöille tarkoittavat tapauskohtaisia ja yksilöllisiä mukautuksia. Ennalta oppilaitoksessa sovitut erityisjärjestelyt eivät aina ole riittäviä, koska vammaisuus ilmenee hyvin moninaisin tavoin.

Tavoite 22. Lisätään tutkimusta erilaisista taustoista tulevien opiskelijoiden korkeakoulutukseen siirtymisestä, opiskelusta ja työllistymisestä. Tutkitun tiedon pohjalta vahvistetaan korkeakoulujen edellytyksiä lisätä erilaisista taustoista tulevien opiskelijoiden ja opiskelijaryhmien tarvitsemaa ohjausta ja tukea.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Lisähuomio: Vammaisista korkeakouluopiskelijoista on vähän tutkittua tietoa. YK:n vammaisyleissopimuksen toimeenpano edellyttää kattavampaa tietovarantoa vammaisten ihmisten erilaisista koulutustaustoista ja elämäntilanteista.

Tavoite 23. Korkeakoulujen opiskelijavalintaa kehitetään saavutettavuuden parantamiseksi

- Korkeakoulujen opiskelijavalintoja kehitetään kokonaisuutena korkeakoulutukseen siirtymisen nopeuttamiseksi ja saavutettavuuden parantamiseksi. Korkeakoulut kehittävät tutkittuun tietoon perustuen todistusvalintaa, valintakokeisiin perustuvaa valintaa, avoimen korkeakoulun

väylää ja muita valintatapoja siten, että aliedustettujen ryhmien suhteellinen osuus kasvaa ja opiskelijakunnan moninaisuus lisääntyy.

- Kehitetään siirtohakuja siten, että opiskelijavalinnoissa toista opinto-oikeutta hakevien määrä vähenee, opintoalan vaihto sujuvoituu ja hakijasuma kevenee.
- Opiskelijavalintauudistuksen vaikutuksia koulutuksen ylisukupolvisen periytyvyyteen seurataan ja kehitetään opiskelijavalintoja korkeakoulutuksen saavutettavuuden edistämiseksi.
- Selkeytetään avoimen korkeakoulutuksen roolia ja tehtävää uudistuvassa korkeakoulutuksessa laatimalla sille laaja-alainen pitkän tähtäimen kehittämisvisio ja toimenpideohjelma. Parannetaan avoimien korkeakouluopintojen näkyvyyttä ja saavutettavuutta korkeakoulujen digivision 2030 ja jatkuvan oppimisen digitaalisen palvelukokonaisuuden suunnittelun ja toteutuksen yhteydessä.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita

Tavoite 24. Korkeakoulun opiskelijavalintaa koskevassa viestinnässä otetaan huomioon hakijoiden moninaisuus ja tiedon saavutettavuus

- Hakukohteita koskevissa tiedoissa kuvataan hakijalle ymmärrettävällä tavalla opiskelun toteutusta ja alan opiskelun ja työllistymisen edellytyksiä.
- Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen ns. SORA-alojen osalta kuvataan mahdolliset terveydentilaa koskevat vaatimukset ja se, milloin hakijan edellytetään ilmoittavan korkeakoululle terveydentilastaan.
- Korkeakoulun hakukohteita ja valintaprosessia koskeva tieto sekä opiskelijavalinnan alakohtainen haku- ja muu informaatio on saavutettavassa muodossa korkeakoulun ulkoisilla verkkosivuilla.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita

Tavoite 25. Hakijoiden yhdenvertaisuus valintaprosessissa turvataan

- Valintakokeen ennakkomateriaalit ovat saavutettavia, valintakoe toteutetaan saavutettavasti esteettömissä tiloissa ja korkeakoululla on kirjalliset ohjeet sekä osaaminen ja muut resurssit hakijoiden tarvitsemien yksilöllisten järjestelyjen toteuttamiseksi.

- Yksilöllisiä järjestelyjä hakeneilta kerätään säännöllisesti palautetta järjestelyjen toimivuudesta.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita

Tavoite 26. Henkilöstön osaamista arvioidaan ja kehitetään vastaamaan yhdenvertaisten mahdollisuuksien toteutumista opiskelijavalinnoissa

- Opiskelijavalintaa koskevaan päätöksentekoon ja käytännön toteuttamiseen osallistuvalla henkilöstöllä on tarvittava osaaminen yksilöllisten järjestelyjen toteuttamiseksi ja heidän osaamistaan päivitetään säännöllisesti.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita

Tavoite 27. Korkeakoulut lisäävät laajapohjaisella yhteistyöllä ulkomaalaisten opiskelijoiden ja tutkijoiden rekrytointia suomalaisiin korkeakouluihin. Osaajatarpeisiin vastaamiseksi vuosittainen uusien ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrää kasvaa nykyisestä kolminkertaiseksi, viiteentoistatuhanteen vuoteen 2030 mennessä. Huolehditaan englanninkielisen koulutustarjonnan riittävydestä korkeakoulutuksessa.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita

Tavoite 28. Korkeakoulut integroivat kansainväliset osaajat korkeakouluihin, suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään yhteistyössä elinkeinoelämän ja julkisen sektorin työnantajien kanssa. Tutkinnon suorittaneista ulkomaalaisista opiskelijoista 75 prosenttia työllistyy suomalaisille työmarkkinoille.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita

Tavoite 29. Opiskelijoiden maahantulon sujuvoittamiseksi otetaan käyttöön kansallinen D-viisumi opiskelijoille sekä selvitetään ulkomaalaislainsäädännön uudistamista siten, että se tukee tutkinnon suorittaneiden pysyvää Suomeen jäämistä.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita

Tavoite 30: Korkeakoulut lisäävät opiskelijoiden, erityisesti ulkomaalaistaustaisten ja muiden korkeakoulutuksessa aliedustettuihin ryhmiin kuuluvien opintojen aikaista verkostoitumista työelämään, edistävät osaamisen tunnistamista ja lisäävät työharjoittelumahdollisuuksia.

- Korkeakoulu toteuttaa opiskelijoiden yksilöllistä opinto- ja uraohjausta ja työllistymisen tukea.
- Korkeakoululla on ohjeistus saavutettavan harjoittelun ja yksilöllisten järjestelyjen toteuttamiseksi sekä kotimaisissa että kansainvälisissä harjoitteluissa.
- Harjoittelun ohjaajat ja lähiesimiehet perehdytetään ohjeistukseen harjoittelun saavutettavuuden toteuttamiseksi.
- Harjoittelun ja työelämän saavutettavuuden toteutumista arvioidaan ja kehitetään palautetiedon perusteella.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Lisähuomio: Vammaiset ihmiset saattavat tarvita työelämään kiinnittyessään tukitoimia, joita järjestettäessä tarvitaan monialaista yhteistyötä. on tärkeää tunnistaa opiskelijat, jotka tarvitsevat yksilöllisempää tukea. Korkeakoulut voivat myös käyttää oman työnsä tukena vammaisjärjestöissä olevaa kyseistä vammairyhmää koskevaa koulutuksen ja työelämän asiantuntemusta. Vammaisjärjestöjen ja korkeakoulujen yhteishankkeessa on kehitetty esteettätöihin.fi -sivusto, jota voi hyödyntää uraohjauksessa.

Tavoite 31. Korkeakoulun kirjastopalvelut ovat saavutettavia

- Kirjaston henkilöstön osaamista saavutettavuuden toteuttamiseksi tuetaan säännöllisellä koulutuksella
- Kirjastolla on saavutettavuudesta vastaava informaattikko.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita.

Tavoite 32. Opiskelija-/ylioppilaskunta sitoutuu saavutettavuuden toteuttamiseen

- Yhdenvertaisuus ja saavutettavuus sisältyvät opiskelija-/ylioppilaskunnan toimintaa ohjaaviin asiakirjoihin

- Opiskelija-/ylioppilaskunnan toiminnan ja tapahtumien saavutettavuuden toteuttamiseksi on ohjeet
- Yhdenvertaisuuden ja saavutettavuuden toteutumista opiskelija-/ylioppilaskunnan toiminnassa arvioidaan säännöllisesti
- Opiskelija-/ylioppilaskunta on aktiivinen oman korkeakoulun sekä kansallisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä yhdenvertaisuuden ja saavutettavuuden edistämiseksi

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Lisähuomio: Opiskelija- / ylioppilaskunnan toiminta on tärkeää myös vammaisille opiskelijoille. Toiminnassa on huomioitava esteettömyys, jotta tosiasiallinen osallisuus myös vammaisten opiskelijoiden kohdalla toteutuu.

Tavoite 33. Fyysisen saavutettavuuden eri osa-alueet otetaan huomioon korkeakoulun toiminnassa kokonaisvaltaisesti

- Fyysinen saavutettavuus otetaan huomioon korkeakoulun tilapalveluiden ja muun mahdollisen tiloista vastaavan tahon strategisessa suunnittelussa.
- Korkeakoulun tilojen fyysinen saavutettavuus kartoitetaan ja tiedot ovat sekä korkeakoulun tilojen varaajien että käyttäjien hyödynnettävissä.
- Tilojen kehittämissuunnitelmassa on esitetty tärkeysjärjestys, aikataulu ja resursointi esteiden poistamiseksi ja tilojen kehittämiseksi.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Lisähuomio: Invalidiliitto ei ymmärrä, miksi puhutaan fyysisestä saavutettavuudesta, kun käytettävissä olisi tunnettu ja laajasti käytetty termi "esteettömyys". Invalidiliitto ehdottaakin, että puhuttaessa rakennetun ympäristön "saavutettavuudesta", käytetään vakiintunutta termiä "esteettömyys". Käytettävän terminologian tulee olla samaa, jota käytetään muilla hallinnonaloilla.

Tavoite 34. Peruskorjausten yhteydessä rakennuksen fyysistä saavutettavuutta kehitetään esteettömyyskartoituksen pohjalta

- Ennen peruskorjauksen aloittamista korjattaviin tiloihin on tehdään vähintään ESKEH-kriteeristön mukainen esteettömyyskartoitus. Kartoituksessa huomioidaan myös peruskorjaussuunnitelma.
- Kartoituksen suorittaa kriteeristön käyttöön koulutettu esteettömyyskartoittaja ja kartoituksessa otetaan huomioon tilojen käytön ja käyttäjien moninaisuus.

- Esteettömyyskartoituksen perusteella tehdään osaksi korkeakoulun saavutettavuussuunnitelmaa rakennetun ympäristön fyysisen saavutettavuuden suunnitelma (esteettömyyssuunnitelma).

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Lisähuomio: Ensimmäinen tavoitetta tarkentava kohta olisi ymmärrettävämpi muodossa: ”Ennen peruskorjauksen aloittamista korjattaviin tiloihin on tehtävä vähintään ESKEH-kriteeristön mukainen esteettömyyskartoitus. *Esteettömyyskartoituksen tulokset ovat tärkeä osa peruskorjaussuunnitelman hankesuunnittelua.*”

Lisäksi Invalidiliitto ehdottaa, että puhuttaessa rakennetun ympäristön ”saavutettavuudesta”, käytetään vakiintunutta termiä ”esteettömyys”. Käytettävän terminologian tulee olla samaa, jota käytetään muillakin hallinnonaloilla.

Tavoite 35. Korkeakoulun fyysiset ympäristöt ja palvelut suunnitellaan ja toteutetaan saavutettaviksi yhteistyössä tilojen käyttäjien kanssa

- Fyysisen saavutettavuuden edistämiseksi uusien tilojen ja korjausten suunnitteluun ja toteuttamiseen seurantaan osallistetaan tilojen moninaiset käyttäjät ja tarvittaessa hyödynnetään ulkopuolisia asiantuntijoita.
- Korkeakoulun pelastussuunnitelmat ovat saavutettavassa muodossa ja niissä on otettu huomioon yhteisön jäsenten moninaisuus. Pelastusteiden esteettömyys ja hätäpoistuminen varmistetaan säännöllisin koulutuksin ja tarkastuksin.
- Korkeakoulun tilaisuudet järjestetään omissa tai ulkopuolisissa fyysisesti saavutettavissa (esteettömissä) tiloissa. Tilaisuuden järjestäjät noudattavat saavutettavan tapahtuman ohjeistuksia kaikissa järjestelyissä.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Lisähuomio: Invalidiliitto ehdottaa, että puhuttaessa rakennetun ympäristön ”saavutettavuudesta”, käytetään vakiintunutta termiä ”esteettömyys”. Käytettävän terminologian tulee olla samaa, jota käytetään muillakin hallinnonaloilla.

Tavoite 36. Digitaalisten palvelujen saavutettavuutta edistetään korkeakoulussa suunnitelmallisesti. Varmistetaan, että mahdollisimman moni vammaisen, toimintarajoitteinen ihminen voi käyttää verkkosivustoja itsenäisesti.

- Korkeakoululla on toimeenpanosuunnitelma digipalvelulain saavutettavuusvaatimusten toteuttamiseksi kaikissa digitaalisissa järjestelmissä ja palveluissa.
- Digitaalinen saavutettavuus on ohjeistettu korkeakoulun henkilöstölle ja opiskelijoille ja sen toteuttamiseen tarjotaan koulutusta ja ohjausta.

- Korkeakoulun hankintaohjeissa edellytetään saavutettavuuden ottamista huomioon digitaalisten laitteiden, järjestelmien, ohjelmistojen, tuotteiden ja palvelujen hankinnoissa.
- Korkeakoulussa käytettävien digitaalisten laitteiden, järjestelmien, ohjelmistojen, tuotteiden ja palvelujen saavutettavuus on kartoitettu.
- Digitaalisen saavutettavuuden kartoituksessa havaittujen puutteiden edellyttämät korjaukset, vaihtoehdot ja ohjeistukset toteutetaan toimeenpanosuunnitelman mukaisesti.
- Korkeakoulun keskeisesti käyttämä julkaisujärjestelmä ja verkko-oppimisympäristö vastaavat digipalvelulain mukaisia saavutettavuusvaatimuksia (WCAG 2.1 AA).

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita

Tavoite 37. Vahvistetaan digiosaamista läpi elämän.

- Korkeakoulut vahvistavat digitaitoihin, työelämätaitoihin ja urasuunnittelutaitoihin liittyvää sisältöä ja tarjontaa koulutuksissaan

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita

Tavoite 38. Korkeakoulun viestintä edistää yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta

- Ihmisten moninaisuus ja yhdenvertaisuus on otettu huomioon korkeakoulun viestintäohjeissa.
- Viestintäohjeissa kuvataan korkeakoulun viestinnän saavutettavuustavoitteet ja –käytännöt
- Opiskelijoiden ja henkilöstön toiminnalle keskeiset sisällöt ja tiedot ovat saatavilla suomen lisäksi muilla korkeakoulun opetuksessa käytettävillä kielillä.
- Viestinnän saavutettavuutta arvioidaan säännöllisesti käyttäjäpalautteiden sekä sisäisten ja ulkoisten mittausten perusteella.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita

Tavoite 39. Viestinnän saavutettavuus otetaan huomioon koko korkeakouluyhteisön toiminnassa

- Korkeakoulun viestinnässä noudatetaan digipalvelulain mukaisia saavutettavuusvaatimuksia.
- Keskeiset tiedotteet ja julkaisut ovat saatavissa suomen lisäksi muilla korkeakoulun opetuksessa käytettävillä kielillä.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita

Tavoite 40. Henkilöstöllä on edellytykset saavutettavan viestinnän toteuttamiseen ja kehittämiseen

- Henkilöstölle on tarjolla perehdytys, koulutus ja tuki viestinnän saavutettavuuden toteuttamiseksi
- Viestintäpalveluihin on nimetty viestinnän saavutettavuudesta vastaava henkilö/taho.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita

Tavoite 41. Opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee maahanmuuttajien valmentavaa koulutusta koskevat säännökset yliopistolakiin

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita

Tavoite 42. Korkeakoulut vahvistavat yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa SIMHE (Supporting Immigrants in Higher Education) -korkeakoulujen toimijuutta ja osana korkeakoulujen kansainvälistymisohjelmaa tukevat palveluiden laajenemista korkeakoulujärjestelmän sisällä.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita

Tavoite 43. Korkeakoulut kehittävät ja ottavat käyttöön systemaattisen tunnistamisen ja tunnustamisen toimintamallin maahanmuuttotasaisten hakijoiden ja opiskelijoiden sekä muiden korkeakoulutuksessa aliedustettujen ryhmien ja vähemmistöjen tavoittamiseksi ja heidän opintojensa etenemisen

seurannan, saavutettavan viestinnän, ohjauksen ja tuen tehokkaaksi kohdentamiseksi. Tämä mahdollistaa myös toimivamman ohjauksen tarjoamisen.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita

Tavoite 44. Korkeakoulut tarjoavat monipuolisesti pätevyitysmiskoulutuksia. Eri hallinnonalojen ja korkeakoulujen yhteistyönä selvitetään pätevyitysmiskoulutuksen tarjonta, tarjonnan kehittämistarpeet ja toiminnan vakiinnuttaminen.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita

Tavoite 45. Maahanmuuttajanuorten valintojen monipuolistamiseksi toteutetaan valtakunnallinen pilottihanke, jonka puitteissa tiivistetään korkeakoulujen, toisen asteen oppilaitosten, peruskoulun ja huoltajien yhteistyötä. Varmistetaan, että niiden nuorten vanhemmilla, jotka eivät tunne suomalaista koulutusjärjestelmää ja koulutuspolkuja, saavat tarvittavan ymmärryksen ja tuen nuorten valintojen tukemiseen.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita

Tavoite 46. Korkeakoulut varmistavat, että luottamukselliset häirintäyhdyshenkilöiden palvelut ovat sujuvasti ja viivytyksettä opiskelijoiden käytettävissä. Häirinnän kitkemiseksi (mm. rasistiseksi koettu kielenkäyttö ja kohtelu opetuksessa ja korkeakoulun muissa toiminnoissa) korkeakoulut vahvistavat opiskelijoiden yhdenvertaisuutta ja mahdollisuuksia saada äänensä kuuluksi ja että häirintä ei jatku.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita

Tavoite 47. Maahanmuuttotaustaisten opiskelijoiden tarveharkintaisen tuen tarve tulee tunnistaa. Korkeakoulut hakevat aktiivisesti positiivisen erityiskohtelun muotoja, jotka edesauttavat opiskelijoita, erityisesti ulkomaalaistaustaisia opiskelijoita hakuvaiheessa ja edistävät heidän opintojensa sujumista, kokemustaan osallisuudesta sekä heidän ohjautumistaan työelämään.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita

Tavoite 48. Kotimaisten kielten opintojen tulee tukea akateemisen kielitaidon kehittymistä koko opintopolun ajan. Korkeakoulut tunnistavat maahanmuuttotaustaisten opiskelijoiden asiantuntijatasoisen kielen kehittymiseen liittyvät tarpeet, suunnittelevat johdonmukaisesti eteneviä opintopolkuja opiskelijan kielelliselle kehitykselle ja takaavat opiskelijoille tarpeita vastaavan kieliopetuksen saatavuuden. Korkeakoulut tarjoavat edistyneemmän tason S2-opintojen kursseja verkko- ja lähiopetuksena ja kieltenopetusta tarjotaan myös oman korkeakoulun ulkopuolisille opiskelijoille

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita

Tavoite 49: Opetus- ja kulttuuriministeriö varmistaa osaltaan, että lainvalmistelussa ja lakien toimeenpanossa huomioidaan tarkoituksenmukaisella tavalla YK:n vammaisyleissopimuksen mukaiset velvoitteet ja edistää YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen kansallisen toimintaohjelman toteutusta.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Ei lisähuomioita.

Tavoite 50. Korkeakoulut edistävät vammaisten henkilöiden yhdenvertaista osallistumista korkeakoulutukseen lisäämällä tietoisuutta vammaisten henkilöiden oikeuksista.

1. Lausunnonantaja kannattaa tavoitetta täysin

Lisähuomio: Tavoitetta konkretisoivaksi alakohdaksi Invalidiliitto esittää, että korkeakoulut hakevat aktiivisesti positiivisen erityiskohtelun muotoja, jotka edesauttavat vammaisia opiskelijoita hakuvaiheessa ja edistävät heidän opintojensa sujumista, kokemustaan osallisuudesta sekä heidän ohjautumistaan työelämään.

Lausunnonantajan muita huomioita luonnoksesta

Suomalaisessa vammaispoliittisessa keskustelussa on käytetty termejä, kuten esteettömyys ja saavutettavuus, eri tavoin kuin tässä suunnitelmassa. Viittaamme myös Vammaisfoorumin lausuntoon.

Invalidiliitto ehdottaa, että puhuttaessa rakennetun ympäristön saavutettavuudesta, käytetään vakiintunutta termiä ”esteettömyys”.

Invalidiliitto toteaa, että korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelma on erittäin myönteinen kehitys edistettäessä yhdenvertaisempaa korkeakoulutusta.

Lisäksi Invalidiliitto muistuttaa Vammaisfoorumin tavoin, että korkeakoulutuksen kehittämisen tulee tapahtua yhteistyössä vammaisten ihmisten ja heitä edustavien vammaisjärjestöjen kanssa. Vain yhteistyöllä vammaiskentän kanssa on mahdollista toteuttaa aidosti vammaiset ihmiset huomioon ottavaa korkeakoulutusta.